

ченні у власність держави майна юридичної особи і застосовується судому разі ліквідації юридичної особи згідно з Кримінальним законом України [1, с. 51].

Отже, чинний Кримінальний кодекс України визначає примусове безоплатне вилучення у власність держави усього або частини майна – конфіскацію – крізь призму трьох докорінно відмінних одне від одного кримінально-правових заходів, чим забезпечується «багатоколіїність» здійснення кримінально-правового впливу.

Список використаної літератури

1. Козаченко О. В., Зіневич А. І. Види конфіскації за кримінальним законом України [Текст] / О. В. Козаченко, А. І. Зіневич // Новітні кримінально-правові дослідження – 2015: зб. наук. пр. / відп. ред. О. В. Козаченко. – Миколаїв: Іліон, 2015. – С. 47-51.
2. Конституція України [Текст]: Основний Закон України від 28.06.96. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – №30. – Ст. 141.
3. Кримінальний кодекс України [Текст]: Закон України від 05.04.2001 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – Ст. 131.
4. Павлова Т. О. Види конфіскації за чинним кримінальним кодексом України [Текст] / Т. О. Павлова // Правова держава. – № 23. – 2016. – С. 135 – 140.

В. О. Жиліна

студ. III курсу

спеціальність «Правознавство»

Науковий керівник: к. ю. н., доц. Чуваков О. А.

ПРИМУШУВАННЯ ДАВАТИ ПОКАЗАННЯ І ЙОГО ВІДМІННІСТЬ ВІД КАТУВАННЯ

Одним із основних завдань держави у галузі кримінально-правової охорони прав людини є захист її життя та здоров'я. У сучасній Україні під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях відбувається чимало порушень: недотримання законності, неповага до гідності особи, неповнота й однобічність розслідування. Все це сприяє виникненню й поширенню багатьох негативних явищ, зокрема злочинів проти правосуддя. Одними з найбільш небезпечних таких злочинів є катування та примушування давати показання, під час вчинення яких посадові особи правоохоронних органів, наділені державою певними процесуальними повноваженнями, опиняються перед вибором між доцільністю й законністю, вважаючи, що остання може порушуватися в інтересах розкриття злочину й викриття особи, яка його вчинила.

Ст. 3 Конституції України проголошує життя і здоров'я людини, її честь і гідність, недоторканність і безпеку як найвищу соціальну цінність. У ст. 27 Конституції України обов'язком держави визначено захист життя людини, а ст.28 передбачає, що «ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню» [1].

Конституційна норма про заборону катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність поводження чи покарання відповідає положенням ст. 5 Загальної декларації прав людини 1948 р., Європейської конвенції про запобігання катуванням 1987 р. та інших міжнародно-правових актів, ратифікованих Україною [2; 3].

Водночас ст. 62 Конституції України проголошує, що обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом. Наявність норми, яка передбачає кримінальну відповідальність за примушування давати показання, становить кримінально-правову гарантію, покликану забезпечувати, з одного боку, захист особи від протиправних методів провадження досудового слідства, а з іншого боку, – об'єктивне дослідження всіх обставин. Також відповідно до ст. 63 Конституції України, особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом [1].

Проблема дотримання законності в діяльності правоохоронних органів є завжди актуальною не тільки для України, а й для всієї світової спільноти. Правозахисна організація «Міжнародна амністія» включила Україну до списку 149 країн, де допускається жорстоке ставлення правоохоронців до затриманих. Аналіз статистичних даних, що характеризують діяльність правоохоронних органів, пов'язаних з виявленням і розкриттям злочинів, практика Європейського суду із захисту прав людини, щорічні доповіді Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, а також матеріали ЗМІ свідчать про те, що хоч випадки катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, які принижують гідність людини, видів ставлення є непоодинокими, кількість порушених за цими фактами кримінальних проваджень надзвичайно мала, а число осіб, притягнутих за їх вчинення до кримінальної відповідальності, – мізерне.

Катування – це умисне заподіяння сильного фізичного болю або фізичного чи морального страждання шляхом нанесення побоїв, мучення або інших насильницьких дій з метою спонукати потерпілого або іншу особу вчинити дії, що суперечать їх волі, в тому

числі отримати від нього або іншої особи інформацію, свідчення або визнання, покарати за його дії, які він скоїв або у скоєнні яких підозрюється, або залякування його або інших осіб [4, ст.373].

При розслідуванні проваджень про катування працівники судового слідства не завжди правильно визначають характер насильницьких дій проти особи, тому допускають неправильну їх кваліфікацію. Крім того, встановлено, що працівники правоохоронних органів, будучи зацікавленими у результатах, вважають за потрібне кваліфікувати протизаконні дії винної особи не за статтею, що передбачає катування, а за іншою статтею, що передбачає відповідальність за суміжні злочини з більш м'якою санкцією, зокрема за перевищення влади або службових повноважень та за примушування давати показання [4, ст. 365, 373].

Під примушуванням у ч. 1 ст. 373 розуміється психічний вплив на особу, яку допитують, з метою отримати потрібні для особи, яка провадить допит, показання шляхом погроз, шантажу, насильства або інших незаконних дій: погрози: 1) застосувати фізичне насильство (зв'язати, завдати фізичного болю, нанести побої, заподіяти тілесні ушкодження та ін.) до самого потерпілого або до близьких йому осіб (членів сім'ї, рідних); 2) знищити або пошкодити майно потерпілого чи його рідних; 3) оприлюднити відомості чи інформацію, які потерпілий не бажає розголошувати; обман особи.

Деякі автори, зокрема Катеринчук К. В., вважають, що склад злочину, передбачений ст. 373 (примушування давати показання), повністю охоплює склад злочину, передбачений ст. 127, а тому ст. 373 доцільно вилучити з КК України [5 с. 64].

Проте, між примушуванням давати показання та катуванням є певні особливості.

По-перше, слід зазначити, що в них є різними об'єкти злочину, оскільки родовим і безпосереднім об'єктом катування є здоров'я особи. Додатковим обов'язковим безпосереднім об'єктом злочину є воля, честь і гідність особи. В той час, як родовим об'єктом примушування давати показання є суспільні відносини, що забезпечують здійснення правосуддя у державі. Безпосереднім об'єктом злочину є правосуддя в частині забезпечення доведеності вини, а також конституційне право людини на те, що її обвинувачення не буде ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним способом. А лише додатковим факультативним безпосереднім об'єктом злочину є здоров'я, воля, честь і гідність особи.

Крім того, ст. 127 КК України, катування – передбачає загальний суб'єкт злочину. В той час, як ст. 373 КК України, примушування давати показання – передбачає спеціальний суб'єкт – це особа, яка проводить дізнання або досудове слідство [6, с. 126-129].

По-друге, слід зазначити, про те, що катування – є одним із способів вчинення примушування і складає кваліфікований склад примушування. Тому якщо примушування здійснюється з застосуванням катувань, відповідальність за які передбачена ч.1 ст. 127, то дії винного слід кваліфікувати лише за ч.2 ст. 373 КК. Тобто, якщо особа, яка проводить досудове слідство застосовує катування до особи, допит якої проводиться – дія кваліфікується за ч. 2 ст. 373 КК України. Додаткова кваліфікація за ст. 127 КК не застосовується.

Отже, можна зробити висновок, що актуальною є проблема своєчасного і повного виявлення фактів вчинення вище зазначених злочинів та забезпечення невідворотності покарання, що сприятиме утвердженню законності. Світове співтовариство веде активну боротьбу з катуванням та примушуванням давати показання. На рівні ООН, ЄС, а також на міждержавному і недержавних рівнях створено організації, товариства, асоціації, що займаються на міжнародному, міждержавному і національному рівнях моніторингом стану охорони прав і свобод людини, захистом від катувань та інших жорстоких видів поводження і покарання.

На національному рівні в Україні існує низка організацій, діяльність яких спрямована на захист прав і основних свобод людини, на припинення та викорінення катувань та іншого нелюдського поводження чи покарання.

Для забезпечення ефективності дії норм міжнародного та українського законодавства організації з протидії катуванням мають частіше проводити семінари, бесіди серед населення із залученням досвідчених фахівців у сфері прав людини. Не менш важливим у цьому плані є відкриття центрів документування катувань у всіх великих містах України.

Список використаної літератури

1. Конституція України від 28.06.1996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015. – Назва з екрана.
3. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від

- 26.11.1987 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_068. – Назва з екрана.
4. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 05.04.2001. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/2341-14>. – Назва з екрана.
 5. Катеринчук К. Характеристика особи злочинця у справах про катування [Текст] / К. Катеринчук // Право України. – 2007. – № 8. – С. 64-68.
 6. Довгань О. Суб'єкт катування: проблеми кримінальної відповідальності [Текст] / О. Довгань // Право України. – 2006. – № 5. – С. 126-129.

К. В. Кульчі

студ. III курсу

спеціальність «Правознавство»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. О. А. Чуваков

НЕЗАКОННА ЛІКУВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ (СТ. 138 КК УКРАЇНИ). ДЕЯКІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Окремі наукові праці, присвячені питанням кримінальної відповідальності медичних працівників, частково торкалися даної теми, але у жодному з них детально не аналізувалися зміст поняття «незаконна лікувальна діяльність», його обсяг, механізм спричинення шкоди життю і здоров'ю хворого (пацієнта), не з'ясовувалися причини високого ступеня латентності цього явища.

За незаконну лікувальну діяльність передбачена кримінальна відповідальність за ст. 138 КК України [1], відповідно до якої заняття лікувальною діяльністю без спеціального дозволу, здійснюване особою, яка не має належної медичної освіти, якщо це спричинило тяжкі наслідки для хворого, – карається виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на строк до трьох років.

Об'єктом злочину, передбаченого ст. 138 КК, є: а) родовим – сукупність суспільних відносин, що забезпечують охорону життя і здоров'я особи; б) видовим – сукупність суспільних відносин, що забезпечують охорону життя і здоров'я особи у сфері медичного обслуговування; в) основним безпосереднім – сукупність суспільних відносин, що забезпечують охорону життя і здоров'я пацієнта від некваліфікованої лікувальної діяльності; г) додатковим обов'язковим – сукупність суспільних відносин, які забезпечують належний порядок надання якісної та кваліфікованої медичної допомоги [2, с. 146].

Порушення організаційно-розпорядчих правил незалежно від його суб'єкта можливе як з умислом так і з необережності. Відносно